

Савчук Р. І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОБРАЗНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО НАРАТИВУ ЯК СКЛАДОВА АВТОРСЬКОЇ КОГНІТИВНОЇ СИСТЕМИ: НАРАТИВНО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ РАКУРС

У пропонованій статті сфокусовано увагу на дослідженні шляхів (с)творення образності у художніх наративах французьких письменників XIX–XX ст. У ході виконання пропонованої розвідки обґрунтовано, що художній наратив певної історико-літературної та культурної доби розкриває собою індивідуально-авторський зміст, що опосередковує та оприявнює елементи авторської свідомості в художньому тексті. У цій науковій студії здійснено спробу виокремити та схарактеризувати найбільш прикметні зразки (с)творення образності у французьких художніх наративах XIX–XX ст. шляхом аналізу Я-розповіді та оповіді з позиції він / вона крізь призму категорії авторської свідомості. Основну увагу зосереджено на словесних, тобто вербалізованих, і імпліцитних текстових одиницях, експлікованих різними конституентами художнього наративу. Виявлено та проаналізовано основні образно-стилістичні та концептуальні наративні конфігурації у конструюванні окремих типів оповідної реальності, притаманні французькому художньому текстотворенню XIX–XX ст. З'ясовано, що у розглядуваних французьких художніх наративах виразниками імпліцитних індивідуально-авторських смислів, ідей, почуттів і відчуттів виступають концептуальні та поетичні тропи й фігури, що представляють собою образне авторське осмислення предметів, явищ і подій у засобах художнього мовлення. На матеріалі фрагментів художніх наративів Ф. Саган і Ф.-Р. де Шатобріана схарактеризовано найбільш показові для лінгвонаративної манери французьких письменників базові концептуальні метафори, метонімії та поетичні тропи, що відтворюють емоційне ставлення наратора і/або персонажа до фактів, подій та дій оповідної і/або реальної дійсності. Серед визначальних концептуальних тропів, які виступають складовою когнітивної системи письменників, твори яких розглянуто, та відображають індивідуально-авторські способи концептуалізації оповідної і/або реальної дійсності виокремлено та проаналізовано текстотвірний потенціал таких базових концептуальних метафор, як ФІЗИЧНІ Й ЕМОЦІЙНІ СТАНИ – ЦЕ СУТНОСТІ В ЛЮДИНІ, ДІЯ ЕМОЦІЙ – ЦЕ ФІЗИЧНИЙ КОНТАКТ, ЖИТТЯ – ЦЕ БОРОТЬБА.

Ключові слова: інтерпарадигмальний методологічний підхід, когнітивна система автора, концептуальні тропи, метафора, метонімія, наративна стратегія, образність, художній наратив.

“La métaphore nous est si naturelle <...>.

Elle enrichit la langue en lui prêtant ce qui lui manque, et, grâce au merveilleux secret de ce trope, chaque chose semble avoir son nom”
(Quintilien, “Institution oratoire”, livre VIII)

(«Метафора є такою природньою для нас <...>.

Вона збагачує мову, надаючи їй те, чого їй бракує, та, завдяки чудесній таємниці цього тропу, кожна річ, так видається, отримує своє ім'я»
Квінтіліан, «Настанови оратору», книга VIII. – Тут і далі переклад мій. – Р.С.)

Постановка проблеми. Художній дискурс як прояв індивідуально-авторської системи когнітивних знань і цінностей функціонує та піддається інтерпретації, зважаючи на сучасні тенденції у вивченні особливостей художнього мовобуття

в їхньому наративному, інтерпретативно-когнітивному та лінгвосеміотичному вимірах. Утілення в художньому наративі ситуації (с)творення оповідної реальності певного типу нерозривно пов'язане з питаннями пізнання, осмислення та

пояснення останньої як деякої *ментальності*, що постає віддзеркаленням всієї культурно-історичної парадигми об'єктивно існуючої дійсності.

Кожна історико-літературна й культурна доба накладає свій відбиток на можливі шляхи досягнення, декодування та пояснення множинності смислів, прихованих у тексті. Важливо відмітити при цьому, що будь-яка епоха творить і власні стратегії, техніки та тактики форматування художнього нарративу як особливого способу і/або засобу пізнання чи уявлення про навколишній світ. За визначенням наратологів, вибір нарративної перспективи твору, як зрештою і його нарративної форми, залежать від того, які ролі автор відводить самому собі й тому, кому адресує власний текст [5, с. 252–254]. З іншого боку, нарративна форма перебуває також у прямій залежності від функційності самого нарративного суб'єкта, що може бути оприявненим або десемантизованим у наративі завдяки основним конституентам Я-розповіді і/або оповіді з позиції він / вона.

Текстотворення, що має своїми складниками компоненти комунікативно-прагматичної ситуації текстопородження, може також витлумачуватися у термінах письменницької гри: нарративної, мовної або концептуальної. У цьому сенсі, процес художнього текстотворення виступає такою грою, за допомогою якої деякий абстрактний і уявний світ автора послідовно трансформується за своїм нарративним сценарієм й ословлюється у світ реалістичний і конкретний, оприявнений у художньому наративі.

Актуальність цієї наукової студії полягає в спрямованості сучасних текстозорієнтованих розвідок на розкриття специфіки категоризації та концептуалізації письменником чи поетом нарративної і/або реальної дійсності засобами художнього мовлення, що вможливорює розкриття характеру взаємодії між мовою та художнім мисленням. Саме через вивчення складників авторської когнітивної системи можна відстежити, яким чином у художньому наративі тієї або іншої історико-літературної доби об'єктивуються авторські знання і/або уявлення про навколишній світ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Неабияка зацікавленість вітчизняних (І. Бехта, О. Воробйова, О. Кагановська, І. Смушинська) і зарубіжних (Е. Борда, Р. Бароні, Д. Менгено) науковців проблематикою концептуалізації та семіотизації автором художнього тексту оповідної і/або реальної дійсності засобами художнього мовлення позначає зміни у вивченні та поясненні специфіки художнього мислення та синкретичності худож-

нього сприйняття. У розвідках, присвячених студіюванню нарративних стратегій французького художнього текстотворення [див. 3, с. 102–136], я запропонувала комплексну методiku дослідження художнього дискурсу, що ґрунтується на *інтерпарадигмальному методологічному підході*, за яким усі нарративні стратегії художнього текстотворення слід витлумачувати як *утілення індивідуально-авторської нарративної програми конструювання певного типу оповідної реальності, що серед своїх основних характеристик має просторово-часову континуальність й образно-стилістичну фігуративність* залежно від приналежності письменника до певної історико-літературної доби та індивідуальних жанрово-дискурсивних преференцій.

У цій науковій студії я зупинюся виключно на одному з етапів такого інтерпарадигмального підходу. Йдеться про *нарративно-інтерпретаційний погляд* на художній текст, який ґрунтується на поєднанні методик і процедур власне *нарративного аналізу*, що найбільше пов'язаний з такими посталями, як Ж. Женетт, Ж.-Ф. Жандію, Д. Герман, та має на меті визначення типових нарративних конфігурацій художніх творів і їхнього співвідношення зі структурами художнього дискурсу, а також *контекстуально-інтерпретаційного, лінгвостилістичного та концептуального аналізів* як етапів власне інтерпретації художнього дискурсу. Очевидно, що *нарративно-інтерпретаційний* ракурс вивчення художнього нарративу ґрунтується на таких процедурах, як ідентифікація та специфікація жанрово-композиційних, семантико-синтаксичних, образно-стилістичних і концептуальних нарративних конфігурацій, віднайдені у творах певної історико-літературної та культурної доби. Виявлення, опис й аналіз саме *образно-стилістичних нарративних характеристик* художнього дискурсу дозволяє реконструювати певну (а)симетрію його зовнішньої та внутрішньої форм, в основі яких лежать певні механізми художнього текстотворення як результат деякої індивідуально-авторської нарративної програми.

Постановка завдання. Метою пропонованої статті є спробувати схарактеризувати засоби (с) творення образності художнього нарративу, що виступають складовою когнітивної системи письменника та відображають індивідуально-авторські способи концептуалізації оповідної і/або реальної дійсності. Предмет дослідження становлять образно-стилістичні нарративні конфігурації французького художнього дискурсу XIX–XX ст., віднайдені у творах письменників указаної історико-літературної та культурної доби.

Виклад основного матеріалу. Художній наратив як утілення фрагменту концептуальної картини світу свого творця репрезентує способи передачі його знань й уявлень про навколишній світ засобами художнього мовлення, опосередковуючи в такий спосіб елементи авторської свідомості. Остання виступає складовою всієї когнітивної системи автора та як індивідуально-впорядкована сукупність когнітивних моделей, що відображають навколишню дійсність у категоріях художнього наративу [2, с. 27–28], отримує вираження в ньому. Читач може розпізнати та декодувати окремі складники авторської свідомості завдяки своєрідним акцентам, якими виступають зокрема й поетичні тропи та фігури, оскільки як індивідуально-авторські когнітивні моделі вони можуть актуалізуватися у певному фрагменті твору й розкривати власне авторські способи концептуалізації оповідної і/або реальної дійсності.

Когнітивна система автора може бути реконструйованою шляхом виокремлення та інтерпретації концептуальних і поетичних тропів та фігур, зокрема метафор, метонімії, оксиморонів, які представляють власне авторське осмислення предметів і явищ дійсного і/або уявного світів, що є результатом когнітивних процесів переробки і трансформації інформації, переданої семантикою одиниць мови та мовлення [1, с. 261]. Концептуальні метафори, а відтак і метонімії й оксиморони виступають невід'ємною частиною культурної парадигми [6, с. 3–4; 7] письменника, оскільки, формуючи когнітивну систему індивіда, віддзеркалюють спосіб пізнання, категоризацію, концептуалізацію й оцінку навколишнього світу [там само].

Приміром, у романі французької письменниці ХХ ст. Франсуази Саган «Un certain sourire» маємо дуже виразні приклади образності у (с) творенні авторкою світу головної героїні, сповненого фізичним болем, емоційним виснаженням і смутком:

Parfois, je me réveillais au milieu de la nuit, la bouche sèche et, avant même d'émerger du sommeil, quelque chose me chuchotait de me rendormir, de me replonger dans la chaleur, l'inconscience, comme dans mon seul rêve. Mais déjà je me disais: «Ce n'est que la soif»; il suffit de me lever, de marcher jusqu'au lavabo, de boire et de m'endormir. Mais quand j'étais debout, que je voyais dans la glace ma propre image, vaguement éclairée par le réverbère, et que l'eau tiède me coulait dans la gorge, alors le désespoir me prenait, et c'est avec une réelle impression de douleur physique que je me recouchais en grelottant [8, с. 115].

У представленому фрагменті художнього тексту нараторка як головний персонаж роману вибудовує Я-розповідь крізь призму свого повного й беззастережного занурення у власні емоції та почуття: *le désespoir me prenait* («мене охоплював відчай»); *et c'est avec une réelle impression de douleur physique que je me recouchais en grelottant* («і зі справжнім відчуттям фізичного болю я знову лягала спати, тремтячи»).

Метафори, як-от *avant même d'émerger du sommeil* («ще навіть до того, як відійти від сну»); *je me recouchais avec une réelle douleur physique* («я знову поринала в сон зі справжнім враженням фізичного болю»); *je me replongeais dans la chaleur* («я знову поринала у теплоту»), які побудовані на асоціаціях гомодієгетичної нараторки й пов'язані з відчуттями, що мають ключовими словами лексеми *douleur* n.f. («біль») і *chaleur* n.f. («теплота»), у поєднанні з концептуально значущими одиницями *inconscience* n.f. («несвідомість») і *soif* n.f. («спрага»), ілюструють базову концептуальну метафору **ФІЗИЧНІ Й ЕМОЦІЙНІ СТАНИ – ЦЕ СУТНОСТІ В ЛЮДИНІ** [7].

Окреслені вище метафори отримують своє семантичне навантаження в саганівському художньому наративі у результаті поєднання іменників, що позначають певні емоційний і/або фізичний / фізіологічний стани, з дієсловами *se replonger* v.pron. і *se coucher* v.pron., які в цьому контексті мають значення «знову занурюватися, поринати», а відтак бути повністю поглинутим або розчинитися в чомусь. Іменник *chaleur* n.f. («теплота») символізує тут теплу, не порожню постіль як своєрідне заспокоєння, що є можливим лише у стані *забуття* і/або *задуми* чи *безпам'яті*.

Схожі стани є вербально вираженими в розглядуваному наративі в таких семантичних одиницях, як *l'inconscience* («несвідомість»), *dans mon seul rêve* («у мій єдиний сон»), що об'єднуються навколо спільного значення «уявний стан або сценарій, в якому виконуються певні бажання, марення, мрії». Сон метонімічно пов'язаний із коханням, оскільки **КОХАННЯ – ЦЕ СОН: КОХАННЯ – ЦЕ СОЛОДКИЙ СОН**. Зважаючи на те, що аналізований художній наратив просякнутий тематикою *фізичного болю, емоційного виснаження і смутку*, через порушення метонімічних зв'язків, в яких існують згадані вище онтологічні явища **СОН** і **КОХАННЯ**, імпліковано **НЕЩАСТЯ В КОХАННІ**, що врешті отримує вираження в тексті у станах **БЕЗСОННЯ** та **ТРИВОГИ**, в яких постійно перебуває нараторка. Метафора *le désespoir me prenait* («мене охоплював від-

чай)), в основі якої міститься базова концептуальна метафора **ДІЯ ЕМОЦІЙ – ЦЕ ФІЗИЧНИЙ КОНТАКТ** [7], свідчить про суб'єктивний модус у представленні подій і/або дій гомодієгетичною нараторкою, що текстуалізовано основним прямим значенням дієслова *prendre* v.t. «брати, сповнюватися, набиратися».

Вартує також дослідницької уваги явище метонімічної концептуалізації **СТРАЖДАННЯ** головної героїні, оскільки в аналізованому художньому наративі маємо заміщення самого емоційного стану певними його фізіологічними проявами, що опосередковано пов'язані з цим емоційним станом: **СПРАГА** і **БЕЗСОННЯ** постають **ФІЗИЧНИМ ДИСКОМФОРТОМ**, який імплікує **СТРАЖДАННЯ**. Відтак, **СПРАГА – ЦЕ СТРАЖДАННЯ**, **СПРАГА – ЦЕ БЕЗСОННЯ**, **БЕЗСОННЯ – ЦЕ СТРАЖДАННЯ**, тому **СТРАЖДАННЯ** через **БЕЗСОННЯ** і **СПРАГУ** веде до **ФІЗИЧНОГО СТРАЖДАННЯ** й **ФІЗИЧНОГО БОЛЮ**. Концептуальну складову **СТРАЖДАННЯ** вербалізовано в наративі іменником *soif* n.f. («спрага») та словосполученням *la bouche sèche* («з пересохлими губами»), що є станами вияву **ФІЗИЧНОГО ДИСКОМФОРТУ** та веде до порушення сну. Саме фізичні прояви болю та страждання формують у цьому разі цілісний образ **БОЛЮ**, **ДУШЕВНИХ МУК** і **ДУШЕВНОГО СТРАЖДАННЯ**.

В іншому художньому наративі Франсуази Саган «*Un sang d'aquarelle*» також маємо доволі ємний образ **самотності** та **замкненості** головного персонажа:

Constantin s'était habitué bien sûr à ce que sa mémoire ne fût plus rien d'autre qu'une consigne à demi vide, mal gardée. Il s'était habitué à ce que des clichés fades, des visages détournés ou des phrases vagues correspondissent à ses amours les plus passionnées. Il s'était habitué mais pas encore résigné; car, se disait-il, si personne ne savait plus ce qui s'était passé, si personne ne se rappelait plus tout de sa vie, tout ce qu'il avait été, tout ce qui l'avait fait, tout ce que lui-même avait fait, si personne ne le lui disait, comment pourrait-il un jour faire cette fameuse addition, ce fameux compte des actes de sa vie, ce chiffre qui devait être la justification et le sens de cette vie ? [8, с. 28].

Наведений вище фрагмент оповіді з позиції він / вона подано гетеродієгетичним наратором, який надає читачеві доступ до доволі особистісних і чуттєвих моментів життя головного героя, тієї атмосфери **самотності** і **замкненості**, в якій він перебував: *il s'était habitué à ce que* («він звик до того, що»); *il s'était habitué mais pas encore*

résigné («він звик, але ще не здався»). Маркером гетеродієгетичного наратора виступає прислівник *bien sûr*, який у цьому контексті ілюструє не лише його обізнаність про життєву ситуацію головного героя твору, але й формує його модально-оцінну площину: *comment pourrait-il un jour faire cette fameuse addition* («як же він зможе одного дня підбити підсумки») шляхом метафори *faire cette fameuse addition, ce fameux compte des actes de sa vie* («підбивати підсумки, платити по рахункам за всі діяння свого життя»), в основі якої міститься базова концептуальна метафора **ЖИТТЯ – ЦЕ БОРОТЬБА** [7]. Семантико-когнітивний аналіз метафори дозволяє зробити висновок про те, що осмислення цього тропу впливає з ідеї про уподібнення життя головного героя до певних математичних калькуляцій, які ґрунтуються на прямих і допоміжних словникових значеннях концептуально значущих елементів – іменників *addition* n.f. («додавання, підбиття суми»), *compte* n.m. («рахунок») у поєднанні з дієсловом *faire* v.t. («робити, зводити, підбивати»).

У розглядуваному фрагменті художнього наративу маємо також стани **невизначеності** і **вагання** головного героя оповіді, його **внутрішнє сум'яття** та **збентеження**. У цьому контексті показовою є метафора – *sa mémoire ne fût plus rien d'autre qu'une consigne à demi vide, mal gardée* («його пам'ять була не більше, ніж напівпорожньою шафкою, що погано зберіглася»), в основі якої маємо базову концептуальну образ-схему **ВМІСТИЩЕ / КОНТЕЙНЕР** [7]. Для головного героя **ПАМ'ЯТЬ – ЦЕ КАМЕРА СХОВУ**, а **ДУМКИ – РЕЧІ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У НІЙ**. Внутрішні стани **збентеження**, **знервованості** та **невизначеності** підсилено прикметником *vide* («порожній») та прикметником із прислівником *mal gardée* («у поганому стані, занедбаний»). Таким чином, цілком очевидно постає метафора, що розлого характеризує головного героя, оскільки для нього **ПАМ'ЯТЬ – ЦЕ ПОРОЖНЯ Й ЗАНЕДБАНА КАМЕРА СХОВУ**.

У лінгвонаративній манері відомого французького письменника XIX ст. – Франсуа-Рене де Шатообріана – також маємо високий рівень **образності** та **асоціативності**, що дозволяє читачеві сформулювати власні судження про найбільш прикметні особливості письменницького Я, оприявленого в тексті.

Звернімося до окремих фрагментів його твору «*René, ou les effets de la passion*»:

La solitude absolue, le spectacle de la nature, me plongèrent bientôt dans un état presque impossible

à décrire. Sans parents, sans amis, pour ainsi dire, sur la terre, n'ayant point encore aimé, j'étais accablé d'une surabondance de vie. Quelquefois je rougissais subitement, et je sentais couler dans mon cœur comme des ruisseaux d'une lave ardente; quelquefois je poussais des cris involontaires, et la nuit était également troublée de mes songes et de veilles. Il me manquait quelque chose pour remplir l'abîme de mon existence: je descendais dans la vallée, je m'élevais sur la montagne, appelant de toute la force de mes desirs l'idéal objet d'une flamme future, je l'em brassais dans les vents; je croyais l'entendre dans les gémissements du fleuve; tout était ce fantôme imaginaire, et les astres dans les cieux, et le principe même de vie dans l'univers [4].

Використання не-нейтральної, тобто стилістично забарвленої лексики, як-от номінативних одиниць *songe* n.m. («сон»), *abîme* n.m. («безодня»), *existence* n.f. («існування»), *nuit* n.f. («ніч»), *veille* n.f. («бдіння / неспання»), *gémissement* n.m. («стогін»), а також прикметників із високим ступенем асоціативності *absolu* adj. («цілковитий»), *impossible* adj. («неможливий»), *ardent* adj. («палкий / нестримний»), *accablé* adj. («пригнічений»), *troublé* adj. («схвилюваний / неспокійний»), не лише ритмізує художній наратив, а й створює ефект драматичного нагнітання або наративного напруження, зважаючи на денотативні й варіантні значення лексем *accablé* («пригнічений») adj. та *troublé* adj. («схвилюваний / неспокійний»).

Віднайдені в розглядуваному фрагменті художнього наративу порівняння *je sentais couler dans mon cœur comme des ruisseaux d'une lave ardente* («я відчував, як через моє серце протікають потоки нестримної лави»), у межах якого виокремлюю метафору *des ruisseaux d'une lave ardente* («потоки нестримної лави») у поєднанні з іншими персоніфікованими метафоричними конструкціями *la nuit troublée de mes songes et de veilles* («ніч була неспокійною через мої сни та моє бдіння»), *l'abîme de mon existence* («безодня мого існування»), *les vents, les gémissements du fleuve* («вітри, стогони ріки»), що мають чітко окреслену одитивну тональність з огляду на такі концептуально значущі одиниці, як дієслово відчуття *sentir* v.tr. («відчувати»), іменник *ruisseau* n.m. у варіантному значенні («потік»), прикметник *troublé* adj. («схвилюваний / неспокійний») й іменник *gémissement* n.m.: («стогін»), імпліцитно посилюють відчуття пригніченості головного персонажа. Крім того, емоційний стан головного персонажа експлікований у творі такими текстовими одиницями, як іменник *solitude* n.f. («самотність») та прикметник *accablé* adj. («пригнічений»).

solitude n.f. («самотність») та прикметник *accablé* adj. («пригнічений»).

Зауважу, що когнітивно-наративна сценографія художнього наративу у Ф.-Р. де Шатобріана характеризується орієнтацією на музичну архітектоніку, що імплікує Я-розповідь плинну і рухливу й іконічно вимальовує хвилю, яка розгортає й деталізує ПЛИННІСТЬ БУТТЯ. У такому разі Я-розповідь є досить інтимізованою й форматується чітко окресленими й подекуди достатньо роздрібненими порціями синтаксичних структур, які хвилеподібно нанизуються одна на одну: *Quelquefois je rougissais subitement, et je sentais couler dans mon cœur comme des ruisseaux d'une lave ardente; quelquefois je poussais des cris involontaires, et la nuit était également troublée de mes songes et de veilles*, вимальовуючи в такий спосіб ХВИЛЮ, що наближається до берега, набігає врешті на берег, – а потім відступає.

Зверну також увагу на особливу функцію сполучника *et*, який хвилеподібно то розширює, то звужує, нанизуючи одна на одну, рівноцінні за семантичною й синтаксичною структурами конструкції. *Хвилеподібність* розглядуваного фрагменту підкреслюється й синтаксичною групою *je descendais dans la vallée* («я спускався у долину»), *je m'élevais sur la montagne* («я підіймався на гору»), що, з огляду на основні антиномічні словникові значення основних її концептуальних домінант – дієслів *descendre* v.intr. («спускатися») і *monter* v.intr. («підійматися»), вимальовує ВОДЯНИЙ ВАЛ, який утворюється від коливання водної поверхні: відпливи і припливи води :: рух угору й низ.

У метафорі *l'abîme de mon existence* («безодня мого існування»), що вибудовує стрижневий для розглядуваного художнього наративу образ *порожнечі*, можна ідентифікувати концептуальну складову *приреченість* гомодієгетичного наратора, зважаючи на поєднання в цьому тропі семантичних одиниць, які мають онтологічно протилежні значення *abîme* n.m.: («безодня, тобто порожнеча») та *existence* n.f.: («існування»), проте спільно формують єдину реальність персонажного буття, а саме *порожнечу* й *пустоту* як ніким або нічим не заповнений простір.

Висновки. Новітні текстоцентровані дослідження виконуються у спектрі поєднання мовознавчих і літературознавчих методик аналізу та здобутків суміжних наук. Інтерпарадигмальний методологічний підхід до витлумачення художнього наративу та шляхів його (с)творення дозволяє не лише наблизитися до розкриття таємниць

психології творчості, специфіки лінгвокреативної діяльності творчої особистості, а й отримати нові дані про роботу художнього мислення, про природу самої інтуїції та авторської уяви. Розуміння способу осмислення письменником оповідної і/або реальної дійсності у художньому наративі вибудовується з огляду на особливості його концептуальної, смислової системи. Художній наратив цілком обґрунтовано виступає осердям у процесах (ре)конструювання тієї понятійної та інформаційної бази творця тексту як мовної особистості, на основі якої, при залученні певних когнітивних операцій і дій, формується цілісний естетичний метаобраз об'єктивної дійсності.

У розглянутих у цій статті художніх наративах різної історико-літературної доби актуалізовано мережу імпліцитних індивідуально-авторських смислів й ідей, виразниками якої виступають тропи, що представляють образне авторське осмислення предметів, явищ і подій

у засобах художнього мовлення. Базові концептуальні метафори й метонімії та поетично переосмислені тропи відтворюють у французьких художніх наративах, як правило, емоційне ставлення наратора / персонажа (залежно від типу наратива) як суб'єктів текстової комунікації до фактів оповідної і/або реальної дійсності. Поетичність, експресивність і образність художніх наративів Франсуази Саган і Франсуа-Рене де Шатобріана підсилюється також використанням таких стилістичних фігур, як порівняння, перифрази, антитези й алітерації.

Зважаючи на образно-стилістичні конфігурації, віднайдені в художніх наративах Франсуази Саган «Un certain sourire», «Un sang d'aquarelle» і Франсуа-Рене де Шатобріана «René, ou les effets de la passion», цілком на часі постає необхідність подальшого вивчення шляхів оприявлення елементів авторської свідомості у французьких дискурсивних практиках інших авторів.

Список літератури:

1. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04. Дніпропетровськ, 2008. 558 с.
2. Савчук Р. І. Оповідний простір художньої прози Ф. Саган: лінгвокогнітивний та комунікативний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05. Київ, 2009. 295 с.
3. Савчук Р. І. Наративні стратегії художнього текстотворення: лінгвокогнітивний і семіотичний аспекти (на матеріалі французьких прозових творів XVIII–XXI ст.) : дис. ... доктора філол. наук : 10.02.05. Київ, 2016. 474 с.
4. Chateaubriand F.R. René, ou les effets de la passion. Paris : Hatier, 2012. 96 p. URL: https://www.ebooksgratuits.com/ebooksfrance/chateaubriand_rene.pdf (дата звернення: 27.01.2025).
5. Genette G. Figures III. Paris : Seuil, Points, 1972. 282 p.
6. Keromnes Y. Les Métaphores et leur traduction dans la vie quotidienne. *Septet*, 2013. № 5. P. 68–87.
7. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor. *Metaphor and Thought* (2nd edition) / A. Ortony (ed.). Cambridge : Cambridge University Press, 1993. URL: <https://terpconnect.umd.edu/~israel/lakoff-ConTheorMetaphor.pdf> (дата звернення: 27.01.2025).
8. Sagan F. Un Certain Sourire. Paris : Julliard, 1975. 123 p. URL: <https://archive.org/details/uncertainsourire00saga/page/12/mode/2up> (дата звернення: 28.01.2025).
9. Sagan F. Un Sang D'Aquarelle. Paris : Gallimard, 1987. 318 p.

Savchuk R. I. THE IMAGERY IN LITERARY NARRATIVE WITHIN THE AUTHOR'S COGNITIVE SYSTEM: A NARRATIVE AND INTERPRETIVE PERSPECTIVE

The present article explores how imagery is created in the literary narratives of French writers from the 19th and 20th centuries. This study argues that the literary narratives of a specific historical, literary, and cultural period reveal unique authorial content that reflects the author's consciousness within the text. The research aims to identify, describe, and explain notable examples of imagery creation in French literary narratives of this time by analyzing both the first-person narrative (I-narrative) and third-person narrative (he/she), through the lens of the author's consciousness. The primary focus of this analysis is on verbal and implicit text units, expressed through various elements of literary narratives. The key figurative, stylistic, and conceptual configurations found in the construction of different types of narrative reality in French literature from the 19th and 20th centuries have been identified and examined. French literary narratives often convey implicit individual-authorial meanings, ideas, feelings, and sensations through conceptual and poetic tropes. These conceptual and poetic tropes represent the author's figurative understanding of objects, phenomena, and events through literary expression. By analyzing fragments from the works of F. Sagan and F.-R. de Chateaubriand, this study identifies and characterizes the most significant basic conceptual metaphors, metonymies, and poetic tropes

that define the linguistic and narrative style of these French writers. Each of these tropes and figures reflect the emotional attitudes of the narrator and/or characters toward the facts, events, and actions depicted in the narrative reality. The research explores the key conceptual tropes that shape the cognitive frameworks of the authors whose works are examined. These tropes reveal each author's unique approach to conceptualizing narrative reality. Specifically, it analyzes the text-forming potential of fundamental conceptual metaphors such as Physical and Emotional States Are Entities Within a Person, The Action of Emotions Is Physical Contact, and Life Is a Struggle.

Key words: *inter-paradigmatic methodological approach, author's cognitive system, conceptual tropes, metaphor, metonymy, narrative strategy, imagery, literary narrative.*